

СУЧАСНИЙ СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

У статті розглядаються особливості реалізації регіональної інноваційної політики. Визначається основна мета регіональної інноваційної політики - створення умов для формування ефективної інноваційної інфраструктури, посилення конкурентоспроможності регіональних виробництв, підтримка на території регіону позитивних умов для поліпшення соціально-економічних показників регіону. Аналізуються пріоритетні завдання регіональної інноваційної політики та проблеми при її реалізації.

Ключові слова: регіональна інноваційна політика, національна інноваційна система, інноваційна інфраструктура, стратегія.

Постановка проблеми. В умовах формування в Україні національної інноваційної системи виникає потреба у реалізації дієвої регіональної інноваційної політики, спрямованої на забезпечення високого інноваційного потенціалу в регіоні, застосування системи заходів щодо активізації інноваційного регіонального розвитку та забезпечення належного рівню інвестування в економіку регіонів.

Слід погодитись, що сучасний етап побудови регіональної інноваційної політики не має єдиного системного підходу до її формування. В зв'язку з цим актуальним є завдання підвищення ефективності діючих механізмів і регіональних методів управління інноваційною діяльністю, що може бути забезпечене тільки на основі розробки ефективної програми регіональної інноваційної політики [1, с. 154]. Враховуючи особливості того чи іншого регіону, вона визначає, з одного боку, ставлення держави до його інноваційних і науково-технічних проблем, а з другого, – забезпечує участь наукової та інноваційної сфери регіону у вирішенні соціально-економічних і науково-технічних проблем держави [2, с. 578].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед досліджень з питань розвитку національної інноваційної системи та формування інноваційної інфраструктури слід виділити праці вчених – правників, таких як С. Глібко [3], О. Розгон [4], А. Стрижкова [5]. Проблеми формування регіональної інноваційної політики розглядалися в працях таких вчених-економістів, як Т. Наконечна [6], О. Жихор [7], В. Пап [8], В. Узунов [9], Н. Рудь [10] та ін.

Метою цієї статті є аналіз проблем щодо сучасного стану реалізації регіональної інноваційної політики.

Виклад основного матеріалу. Основна мета регіональної інноваційної політики полягає у створенні на території регіону сприятливого інноваційного середовища для успішного здійснення процесу отримання, накопичення, збагачення наукових знань і ефективного їх перетворення в технологію та продукцію, впровадження цих продуктів у важливі галузі економіки та соціальну сферу та в кінцевому результаті забезпечення підвищення конкурентоспроможності економіки регіону загалом [11, с. 157].

На даний час основою стратегічного планування регіональної інноваційної політики є Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р (далі – Стратегія) та Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2020 року, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385(далі – Державна стратегія).

Стратегія не охоплює основних питань формування та реалізації інноваційної політики але визначає проблеми, які повинні бути розв'язані за допомогою інструментів державної політики на різних етапах інноваційного процесу, зокрема на етапах створення новацій, трансферу новацій, на етапі впровадження новації шляхом створення спеціалізованого малого інноваційного підприємства – стар-

тапу, на етапі впровадження новачій на вже існуючому підприємстві, виходу на серійне виробництво. Серед основних проблем Стратегія виділяє: обмеженість фінансових та матеріальних ресурсів для створення інноваційної інфраструктури; відсутність необхідної інформації та налагоджених комунікацій між науковцями і представниками бізнесу; відсутність достовірного прогнозування тенденцій та досліджень впливу інструментів державного регулювання інноваційного розвитку економіки; розбіжності щодо врегулювання певних відносин та діючого законодавства; нестача фахівців у сфері менеджменту інноваційної діяльності; відсутність закріпленого у законодавстві механізму передачі технологій, створених або придбаних за бюджетні кошти, за кордон; низький рівень заінтересованості закладів вищої освіти у провадженні інноваційної діяльності; обтяжливе регулювання та високий рівень податків.

Так, в Стратегії визначено, що сучасний стан інноваційної діяльності є наслідком відсутності стратегічного бачення та послідовної державної політики щодо переведення України на інноваційний шлях розвитку, формування національної інноваційної екосистеми, яка забезпечувала б його реалізацію і підвищувала розвиток інноваційної культури в державі, використовуючи, крім фінансових, інші механізми розвитку інноваційної діяльності.

Слід погодитись, що державна інноваційна політика має фокусуватися на напрямках, які відповідають інноваційному процесу в Україні, враховуючи інтереси всіх заінтересованих сторін, саме тому особливо важливою є співпраця між усіма учасниками інноваційного процесу, які сприяють інноваціям на всіх етапах створення і виведення інноваційного продукту на ринок, державна політика має створювати сприятливі умови насамперед для розвитку виробництва інтелектуальних продуктів, включаючи можливість їх комерціалізації як в Україні, так і у решті світу [12].

Державна стратегія в свою чергу визначає цілі державної регіональної політики, основні завдання центральних та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, спрямовані на досягнення зазначених цілей, а також передбачає узгодженість державної регіональної політики з іншими державними політиками, які спрямовані на територіальний розвиток.

Державна стратегія пропонує оновлений інтегрований підхід до формування і реалізації державної регіональної політики, який передбачатиме поєднання трьох складових частин:

1. Секторальна (галузева) складова, яка забезпечує підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів шляхом оптимізації і диверсифікації струк-

тури економіки, забезпечення ефективної спеціалізації регіонів з пріоритетним використанням власного ресурсного потенціалу.

2. Територіальна (просторова) складова, яка забезпечує досягнення рівномірного та збалансованого розвитку територій, розвиток міжрегіонального співробітництва, запобігання поглибленню соціально-економічних диспропорцій.

3. Управлінська складова, згідно якої забезпечується застосування єдиних підходів до формування і реалізації політики регіонального розвитку, створення єдиної системи стратегічного планування та прогнозування розвитку держави і регіонів, оптимізація системи територіальної організації влади.

Основними цілями державної регіональної політики згідно Стратегії є:

1. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів, яке полягає у створенні оптимальних умов для розкриття регіонами власного потенціалу та ефективного використання конкурентних переваг регіональної економіки.

2. Територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток, що передбачає: 1) виконання насамперед завдань і здійснення заходів, спрямованих на вирішення актуальних проблемних питань Донецької та Луганської областей, Автономної Республіки Крим та м. Севастополя; 2) недопущення поглиблення регіональних диспропорцій у доступі населення насамперед до базових соціальних, комунальних, адміністративних, транспортних, інформаційних та інших послуг; 3) створення умов для співробітництва регіонів.

3. Ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку, що передбачає створення бази для реалізації ефективної державної регіональної політики — механізму та інструменту державного управління регіональним розвитком, що сприятиме розв'язанню проблем регіонів, вимагає насамперед децентралізації державних повноважень шляхом їх передачі на місцевий рівень з одночасною передачею відповідних фінансових ресурсів, удосконалення процесів стратегічного планування та виконання поставлених завдань на всіх рівнях, запровадження ефективного механізму координації дій центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування під час реалізації галузевих пріоритетів і завдань на різних територіальних рівнях. Для досягнення цієї цілі також необхідні значні інвестиції у розвиток людського капіталу — навчальні та практичні програми підвищення кваліфікації спеціалістів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, які відповідають за формування і реалізацію державної регіональної

політики та здійснення контролю за станом її реалізації [13].

Державна стратегія передбачає наступні принципи здійснення державної регіональної політики: конституційність та законність; співробітництво; паритетність; відкритість (прозорість), прогнозованість, передбачуваність, послідовність діяльності органів державної влади, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів виконавчої влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування під час формування та реалізації державної регіональної політики; субсидіарність; координація; єдність; історична спадкоємність — врахування та збереження позитивного досвіду розвитку регіонів; сталий розвиток.

Регіональна інноваційна політика безумовно повинна базуватись на вищевказаних принципах та, на наш погляд, обов'язково відповідати принципу ефективності (оцінка інноваційної активності регіону, забезпечення ефективності інноваційних процесів та постійний моніторинг ефективності впровадження засобів щодо регіонального інноваційного розвитку), принципу підтримки конкуренції (створення умов для підтримки конкуренції у сфері науки і техніки, інноваційної діяльності) та принципу стимулювання розвитку проблемних регіонів (створення умов для зменшення регіональної диференціації соціально-економічного розвитку регіонів, активізація інвестиційної діяльності та здійснення заходів щодо узгодження економічного розвитку регіонів).

Не можна не погодитись з тим, що для України, з її значною територією та відмінностями соціально-економічного розвитку, регіональні аспекти науково-технічної та інноваційної політики мають суттєве значення [14, с. 6], тому, на сучасному етапі економічного та інноваційного розвитку одними із пріоритетних завдань держави щодо інноваційного розвитку регіонів є завдання щодо формування дієвої нормативно-правової бази, активізації створення у регіонах об'єктів інноваційної інфраструктури та формування ефективного і прозорого механізму фінансового та інформаційного забезпечення регіонального розвитку, що в свою чергу передбачає обов'язкове врахування специфіки розвитку кожного регіону.

У сучасній економічній літературі розрізняють два основних аспекти регіональної інноваційної політики: регіональна інноваційна політика, здійснювана центром по відношенню до своїх регіонів, тобто система цілей і завдань органів державної влади по управлінню політичним, економічним і соціальним розвитком регіонів, країни, а також механізмів їх реалізації; регіональна інноваційна політика як діяльність органів регіонального управління за рішенням соціально-економічних та інших завдань

розвитку регіону [15, с. 204]. Перший аспект регіональної інноваційної політики охоплює порядок реалізації певних завдань органами державної влади щодо забезпечення належного рівню інноваційного розвитку регіонів.

Відповідно до другого аспекту ключовою умовою інноваційного розвитку для регіонів є наявність ефективної інноваційної системи, на базі й в межах якої має бути забезпечена продуктивна взаємодія основних суб'єктів інноваційної економіки – бізнес-структур різного типу і масштабу, науково-освітніх інститутів і органів влади та специфіка науково-технічного і виробничого потенціалу регіону, кадрове забезпечення, соціальні та екологічні проблеми інновацій, формування інноваційної інфраструктури [16].

Отже, основною метою регіональної інноваційної політики повинно бути створення умов щодо формування ефективної інноваційної інфраструктури, посилення конкурентоспроможності регіональних виробництв, підтримання на території регіону позитивних умов для поліпшення соціально-економічних показників регіону за рахунок ефективного використання його інноваційного потенціалу, підвищення рівню розвитку наукової та інноваційної сфер регіонів.

Тому ключовою умовою реалізації регіональної інноваційної політики є необхідні інституційні і законодавчо-правові перетворення, які сприятимуть формуванню розвиненої інноваційної інфраструктури та активізації інноваційної діяльності.

Висновки. Регіональна інноваційна політика повинна бути ефективною та збалансованою, спрямованою на створення сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату, умов для розвитку інноваційної діяльності та подолання регіональних диспропорцій, при її реалізації повинні бути визначені цілі та напрями діяльності регіональних органів державної влади та скоординовані дії відповідних суб'єктів інноваційної діяльності.

На сучасному етапі одними із пріоритетних завдань держави щодо інноваційного розвитку регіонів повинно бути завдання щодо формування дієвої регіональної інноваційної політики, першочерговими цілями якої, на наш погляд, мають бути: 1) створення умов щодо забезпечення високого інноваційного потенціалу в регіоні; 2) підвищення конкурентоспроможності та ефективності регіональних виробництв, підтримання на території регіону позитивних умов для поліпшення соціально-економічних показників регіону; 3) всебічна підтримка та стимулювання наукових досліджень у пріоритетних напрямках розвитку науки і техніки; 4) створення єдиної ефективної системи моніторингу та оцінки інноваційного розвитку регіонів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Третяк В. В., Дронова Н. В. Проблеми формування та напрямки реалізації регіональної інноваційної політики. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/45418/36-Tretyak.pdf?sequence>.
2. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку : монографія / за ред. В. М. Геєця ; Інститут економіки та прогнозування НАН України. Київ : Фенікс, 2003. 1008 с.
3. Глібко С. В. Правове регулювання діяльності наукового парку як суб'єкта національної інноваційної системи. *Право та інновації*. 2017. №4 (20). С. 15–27.
4. Розгон О. В. Предмет договору про передачу ноу-хау як виду договору у сфері трансферу технологій. *Право та інновації*. 2019. № 2. С. 29–34.
5. Стріжкова А. В. Правове регулювання в ЄС похідних від Grid інноваційних технологій. *Право та інновації*. 2017. № 1(17). С. 34–40.
6. Наконечна Т. Ю. Регіональна інноваційна політика як фактор зростання національної економіки. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2010. Т. 1. С. 67–72.
7. Жихор О. Б. Теоретичні основи формування інноваційної політики розвитку регіонів. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України: зб. наук. _техн. пр.* Львів: НЛТУУ, 2008. Вип. 18.7. С. 284–288.
8. Папп В. Пріоритетні напрями формування регіональної інноваційно-інвестиційної політики. *Економіст*. 2007. № 9. С. 40–42.
9. Узунов В. В. Сучасні пріоритети реалізації регіональної інноваційної політики. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=3076&i=26>
10. Регіональна політика інфраструктурного забезпечення інноваційних процесів: обґрунтування вибору. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 3. С. 164–171.
11. Луцків О.М. Регіональна інноваційна політика: особливості формування та проблеми реалізації. URL: http://re.gov.ua/re201502/re201502_153_LutskivOM.pdf
12. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80>.
13. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.
14. Соловйов В. П., Кореняко Г. І., Головатюк В. М. Інноваційний розвиток регіонів: питання теорії та практики : монографія. Київ : Фенікс, 2008. 224 с.
15. Порошина О.О. Концептуальные основы формирования стратегии региональной инновационной политики. *Науковий вісник ЧДДЕУ*. 2009. № 1 (2). С. 198–210.
16. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку / [Кіндзерський Ю. В., Якубовський М. М, Галиця І. О. та ін.]; за ред. Ю. В. Кіндзерського; НАН України. Ін-т екон. та прогнозування Київ, 2009. 928 с.

REFERENCES

1. Tretiak V.V., Dronova N.V. Problemy formuvannia ta napriamky realizatsii rehionalnoi innovatsiinoi polityky. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/45418/36-Tretyak.pdf?sequence> [in Ukrainian]
2. Ekonomika Ukrainy: stratehiia i polityka dovhostrokovoho rozvytku (Heietsy V. M. Ed.) (2003) Instytut ekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy. Kyiv: Feniks [in Ukrainian]
3. Hlibko S.V. (2017) Pravove rehuliuвання diialnosti naukovoho parku yak subiekta natsionalnoi innovatsiinoi systemy. *Pravo ta innovatsii – Law and Innovations*, 4 (20), 15–27 [in Ukrainian]
4. Rozghon O. V. (2019) Predmet dohovoru pro peredachu nou-khau yak vydu dohovoru u sferi transferu tekhnolohii. *Pravo ta innovatsii – Law and Innovations*, 2, 29–34 [in Ukrainian]
5. Strizhkova A. V. (2017) Pravove rehuliuвання v YeS pokhidnykh vid Grid innovatsiinykh tekhnolohii. *Pravo ta innovatsii – Law and Innovations*, 1(17), 34–40 [in Ukrainian]
6. Nakonechna T. Yu. (2010) Rehionalna innovatsiina polityka yak faktor zrostannia natsionalnoi ekonomiky. *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti – Theoretical and practical aspects of economics and intellectual property*, Vol. 1, 67–72 [in Ukrainian]
7. Zhykhor O.B. (2008) Teoretychni osnovy formuvannia innovatsiinoi polityky rozvytku rehioniv. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho lisotekhnichnoho universytetu Ukrainy – Scientific Bulletin of the National Forestry University of Ukraine*, Lviv: NLTUU. *Yyp.* 18.7, 284–288 [in Ukrainian]

8. Papp V. (2007) Priorytetni napriamy formuvannia rehionalnoi innovatsiino-investytsiinoi polityky. *Ekonomist – Economist*, 9, 40–42 [in Ukrainian]
9. Uzunov V. V. Suchasni priorytety realizatsii rehionalnoi innovatsiinoi polityky. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=3076&i=26> [in Ukrainian]
10. Rehionalna polityka infrastrukturnoho zabezpechennia innovatsiinykh protsesiv: obgruntuvannia vyboru. (2012) *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini - Formation of market relations in Ukraine*, 3, 164–171 [in Ukrainian]
11. Luts'kiv O.M. Rehionalna innovatsiina polityka: osoblyvosti formuvannia ta problemy realizatsii. URL: http://re.gov.ua/re201502/re201502_153_Luts'kivOM.pdf [in Ukrainian]
12. Stratehiia rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10 lypnia 2019 r. # 526-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80> [in Ukrainian]
13. Derzhavna stratehiia rehionalnoho rozvytku na period do 2020 roku: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 6 serpnia 2014 r. # 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF> [in Ukrainian]
14. Soloviov V. P., Koreniako H. I., Holovatiuk V. M. (2008) Innovatsiinyi rozvytok rehioniv: pytannia teorii ta praktyky. Kyiv : Feniks [in Ukrainian]
15. Poroshyna O.O. (2009) Kontseptualnye osnovy formyrovannia stratehyy rehyonalnoi ynnovatsyonnoi polytyky, *Naukovyi visnyk ChDIEU – Scientific Bulletin of the ChSEU*, 1 (2), 198–210 [in Russian].
16. Kindzerskyi Yu.V., Yakubovskyi M.M., Halytsia I.O. et all. (2009) Potensial natsionalnoi promyslovosti: tsili ta mekhanizmy efektyvnoho rozvytku / (Kindzerskii Yu.V Ed.); NAN Ukrainy. In-t ekon. ta prohnozuvannia Kyiv [in Ukrainian]

ПОДРЕЗ-РЯПОЛОВА І. В.

научний співробітник НІІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ РЕАЛИЗАЦИИ РЕГИОНАЛЬНОЙ ИННОВАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ В УКРАИНЕ

В статье рассматриваются особенности реализации региональной инновационной политики. Определяется основная цель региональной инновационной политики – создание условий для формирования эффективной инновационной инфраструктуры, усиление конкурентоспособности региональных производств, поддержание на территории региона позитивных условий для улучшения социально-экономических показателей региона. Анализируются приоритетные задачи региональной инновационной политики и проблемы при её реализации.

Ключевые слова: региональная инновационная политика, национальная инновационная система, инновационная инфраструктура, стратегия.

PODREZ – RYAPOLOVA I. V.

Researcher of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine

CURRENT STATE OF THE REGIONAL INNOVATION POLICY IMPLEMENTATION IN UKRAINE

Problem setting. In the context of the formation of a national innovation system in Ukraine, there is a need to implement an effective regional innovation policy aimed at ensuring high innovation potential in the region, applying a system of measures to activate innovative regional development and ensuring an adequate level of investment in the economy of the regions.

Analysis of recent researches and publications. Among the studies on the development of the national innovation system and the formation of innovative infrastructure should be noted the work of legal scholars such as S. Glibko, O. Rozgon, A. Strizhkova.

The target of research this article is to analyze the problems of implementing regional innovation policy.

Article's main body. The main objective of regional innovation policy is to create in the region a favorable innovation environment for the successful implementation of the process of obtaining, accumulation, enrichment of scientific

knowledge and their effective transformation into technology and products, introduction of these products into important sectors of economy and social sphere. The main goal of regional innovation policy should be to create conditions for the formation of effective innovation infrastructure, to enhance the competitiveness of regional industries, to maintain in the region positive conditions for improving the socio-economic indicators of the region through the effective use of its innovation potential, and increase the level of development of scientific spheres.

Conclusions and prospects for the development. Regional innovation policy should be effective and balanced, aimed at creating a favorable innovation and investment climate, conditions for development of innovative activity and overcoming regional disparities, while its implementation should identify the goals and directions of activity of regional state authorities and coordinated actions of relevant entities activities.

Keywords: regional innovation policy, national innovation system, innovation infrastructure, strategy.